NORAKSTS
Lieta Nr.A42683607
A 1910-09/23

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2009.gada 5.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese R.Migla,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *K.P.* pieteikuma par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2007.gada 29.oktobra lēmuma Nr.51-17/197/5547 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA vai atbildētājs) Rīgas pilsētas Centra rajona nodaļas 2007.gada 17.septembra lēmumu Nr.14917 atteikts piešķirt valsts sociālo pabalstu *K.P.* (turpmāk arī – pieteicēja), jo viņas un bērna tēva *E.J.* pastāvīgā dzīvesvieta un arī tēva darbavieta ir Spānijā.

Atteikumu pieteicēja apstrīdēja, taču ar VSAA direktores 2007.gada 29.oktobra lēmumu Nr.51-17/197/5547 (turpmāk – Lēmums) apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts.

[2] 2007.gada 10.decembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts *K.P.* pieteikums, kurā lūgts atcelt Lēmumu turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[2.1] Pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta vienmēr ir bijusi Latvija. Spānijā pieteicēja ieradusies tikai, lai tiktos ar bērna tēvu un būtu kopā bērna piedzimšanas brīdī. Spānijā nekad nav reģistrējusi dzīvesvietu, kā arī tur nav strādājusi algotu darbu – bērna dzimšanas apliecībā kļūdaini norādīts, ka pieteicēja reģistrējusies Spānijā kā pašnodarbinātā persona.

[2.2] Pieteicēja Dzīvesvietas deklarēšanas likumu nav pārkāpusi, jo ir bijusi sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību. Pieteicējai nekad nav bijis nodoma iekārtoties uz pastāvīgu dzīvi citā valstī.

[3] 2008.gada 16.janvārī Administratīvajā rajona tiesā saņemti atbildētāja paskaidrojumi, kuros norādīts, ka prasību neatzīst turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[3.1] Atbildētājs uzskata, ka pieteicējas lietā var piemērot Padomes Regulu (EEK) Nr.1408/71 (1971.gada 14.jūnijs) „Par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā" (turpmāk – Regula Nr.1408/71), jo pieteicējas bērna tēvs dzīvo un ir nodarbināts Spānijā. Tā kā pieteicēja Latvijā nav nodarbināta un sociāli apdrošināta persona, tad tiek ņemta vērā pieteicējas bērna tēva nodarbinātība. Ģimenes pabalstus nodrošina tā valsts, saskaņā ar kuras tiesību aktiem persona ir apdrošināta kā algots darba ņēmējs vai pašnodarbināta persona. Līdz ar to pieteicējai ir tiesības saņemt ģimenes pabalstus Spānijā.

[3.2] Atbildētājs pie secinājuma, ka pieteicēja nedzīvo Latvijā pastāvīgi, bet dzīvo arī ārzemēs, nonācis sekojošu apsvērumu dēļ:

1) kopš 1996.gada 1.janvāra pieteicēja nav Latvijā sociāli apdrošināma persona;

2) pieteicējas bērns ir dzimis Spānijā;

3) atbilstoši bērna dzimšanas apliecībā norādītajam, pieteicējas un bērna tēva dzīvesvieta ir Spānijā, kā arī bērna piedzimšanas brīdī pieteicēja ir reģistrēta kā pašnodarbināta persona Spānijā;

4) bērna tēvs ir nodarbināts Spānijā;

5) iesniegumu atbildētājam un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei ir iesniegusi pieteicējas pilnvarotā persona nevis pieteicēja pati;

6) pieteicēja ir lūgusi tiesu viņas lietu izskatīt rakstveida procesā.

[3.3] Pieteicējai joprojām ir tiesības uz pabalstiem, taču tās ir nosakāmas saskaņā ar Regulu Nr.1408/71.

[4] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 114.panta pirmo daļu, ja lietā esošie dokumenti ir pietiekami un tam rakstveidā piekritis pieteicējs, trešā persona un šā likuma 29.pantā minētais tiesību subjekts, tiesa var izspriest lietu bez tiesas sēdes (rakstveida procesā).

Tiesa konstatē, ka pieteicēja ir piekritusi lietas izskatīšanai rakstveida procesam *(lietas 5.lapa)* un lietā esošie dokumenti ir pietiekami, lai lietu skatītu rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[5] Ņemot vērā lietā esošos dokumentus, tiesa secina, ka pieteikums ir pamatots.

[6] Tiesa lietā konstatē šādus faktiskos apstākļus.

[6.1] Pieteicējas un *E.J.* dēls *Ņ.J.P.* ir dzimis */dzimšanas datums/* Hospital de Elche (Alikante) Spānijā, ko apliecina San Fulhensio dzimtsarakstu nodaļā 2006.gada 9.maijā izsniegtā dzimšanas apliecība */apliecības numurs/ (lietas 26.lapa)*.

[6.2] 2007.gada 22.martā *K.P.* iesniedz VSAA Rīgas pilsētas Centra rajona nodaļā iesniegumus ar lūgumu piešķirt valsts sociālo un bērna piedzimšanas pabalstu *(lietas 19. un 20.lapa)*.

[6.3] Iesnieguma pielikumā ir norādītas ziņas par bērna tēvu – *E.J.*, kura deklarētā adrese ir */adrese/*, Rīga, bet dzīvesvieta kopš 2006.gada 12.decembra ir Spānijā, */adrese/*, Benifayo (Valencia) *(lietas 21.lapa)*.

[6.4] *E.J.* Spānijā ir veicis profesionālo darbību (vai darbību, kas uzskatāma par tādu) no 2006.gada 1.februāra līdz izziņas izdošanas dienai – 2007.gada 8.jūnijam *(lietas 63.lapa)*.

[6.5] *K.P.* Spānijā nav veikusi profesionālo darbību (vai darbību, kas uzskatāma par tādu) *(lietas 57.lapa)*.

[6.6] Līdz 2007.gada 8.jūnijam ne pieteicēja, ne bērna tēvs nav prasījuši ģimenes pabalstu Spānijā *(lietas 59. un 62.lapa)*.

[7] No lietas materiāliem tiesa konstatē, ka pieteicēja vēlas labvēlīga administratīvā akta izdošanu, lai tiktu piešķirts valsts sociālais un bērna piedzimšanas pabalsts.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2008.gada 10.aprīļa spriedumā lietā Nr.SKA-100/2008 ir norādījis, ka, izskatot pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, nelabvēlīgais administratīvais akts, ar kuru iestāde atteikusi apmierināt pieteicēja prasījumu, ir vērtējams vienīgi kā lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas rezultāts, tas ir, priekšnoteikums, lai persona varētu vērsties

tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, bet šī nelabvēlīgā administratīvā akta atcelšana nav patstāvīgs pieteikuma priekšmets. Šāda nostādne izriet no apstākļa, ka atteikuma izdot labvēlīgu aktu, kas ir negatīvs administratīvais akts, atcelšana nedod pieteicējam labumu, kuru viņš vēlas iegūt *(sk. Senāta 2007.gada 4.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-14/2007 17.punktu).*

Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies *(sk. Senāta 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-118/2007 10.punktu)*, proti, jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Pamats izdot personai labvēlīgu administratīvo aktu ir tad, ja pastāv visi tā izdošanas priekšnoteikumi *(sk. Senāta 2007.gada 14.marta sprieduma lietā Nr.SKA-84/2007 9.1.punktu)*. Turklāt, izvērtējot prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesa nav saistīta ar administratīvā akta pamatojumā norādītajiem argumentiem. Proti, lemjot par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai neatkarīgi no iestādes lēmumā (atteikumā) ietvertā pamatojuma ir objektīvi jāizvērtē, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja tiesa norāda uz kādu obligātu apstākli, kuram būtu jābūt, bet kurš konkrētajā gadījumā nav iestājies, tiesa var noraidīt prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, arī neanalizējot, vai ir iestājušies pārējie tiesību normā minētie apstākļi *(sal. Senāta 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-118/2007 10.punktu).*

Ievērojot minēto, tiesai konkrētajā gadījumā ir jāpārbauda, vai pastāv priekšnoteikumi labvēlīga administratīva akta izdošanai – valsts sociālā un bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanai.

[8] Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 2.pantu valsts sociālie pabalsti ir valsts atbalsts naudas izmaksu veidā, kuru saņem pie noteiktām iedzīvotāju grupām piederīgas personas situācijās, kad ir nepieciešami papildu izdevumi vai kad šīs personas nespēj gūt ienākumus un kad nav paredzēta kompensācija no valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas.

Atbilstoši likuma 3.panta pirmās un otrās daļas pirmajiem punktiem, regulāri izmaksājams ir ģimenes valsts pabalsts un vienreiz izmaksājams ir bērna piedzimšanas pabalsts.

Valsts sociālo pabalstu likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz valsts sociālajiem pabalstiem ir Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem, ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuriem piešķirts personas kods un kuri pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā. Saskaņā ar minētā panta trešo daļu tiesības uz bērna piedzimšanas pabalstu, bērna kopšanas pabalstu, ģimenes valsts pabalstu ir visām šā panta pirmajā daļā minētajām personām, ja to bērniem ir piešķirts personas kods.

No minētā izriet, lai rastos tiesība uz valsts sociālajiem pabalstiem, jāizpildās šādiem priekšnoteikumiem: 1) personai ir Latvijā piešķirts personas kods; 2) persona pastāvīgi dzīvo Latvijā; 3) pieprasot bērna piedzimšanas pabalstu, bērna kopšanas pabalstu, ģimenes valsts pabalstu, bērnam jābūt reģistrētam personas kodam.

Konkrētajā lietā nav strīda par to, ka pieteicējai un viņas dēlam ir Latvijā reģistrēts personas kods. Lietā nav arī strīda, ka bērna tēvs dzīvo un strādā Spānijā, un bērns ir dzimis Spānijā. Pabalstu atteikuma pamatā ir atbildētāja šaubas par to, vai pieteicēja pastāvīgi dzīvo Latvijā un viņai ir tiesības saņemt pabalstus Latvijā.

[9] Regulas Nr.1408/71 1.panta (u) (i) apakšpunkts noteic, ka "ģimenes pabalsti" nozīmē visus pabalstus natūrā vai skaidrā naudā, kas paredzēti, lai veiktu ģimenes izmaksas saskaņā ar 4. panta 1. punkta h) apakšpunktā paredzētajiem tiesību aktiem, izņemot I pielikumā minētos speciālos bērna piedzimšanas pabalstus.

Saskaņā ar Regulas Nr.1408/71 2.panta pirmo daļu regula attiecas uz darba ņēmējiem, uz kuriem ir attiekušies vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti un kuri ir kādas dalībvalsts pilsoņi, vai kuri ir bezvalstnieki vai bēgļi, kas dzīvo kādā dalībvalstī, kā arī uz viņu ģimenes locekļiem un viņu apgādnieku zaudējušām personām.

Atbilstoši Regulas Nr.1408/71 13. pantā piemērojamie tiesību akti tiek noteikti šādi: 1) darbinieks, uz kuru attiecināma šī regula, ir pakļauts tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem. Šos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šīs sadaļas noteikumiem; 2) ievērojot 14. līdz 17.pantu, uz darbinieku, kas ir nodarbināts kādā no dalībvalstīm, attiecas šīs valsts tiesību akti, pat neraugoties uz to, ka viņš pastāvīgi dzīvo citas dalībvalsts teritorijā vai ka tā uzņēmuma vai tās personas juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta, kurš viņu nodarbina, atrodas citas dalībvalsts teritorijā.

Regulas Nr.1408/71 73.panta pirmā daļa noteic, ka darba ņēmējam, uz kuru attiecas kādas dalībvalsts, bet ne Francijas, tiesību akti, ir tiesības uz ģimenes pabalstiem, ko paredz pirmās dalībvalsts tiesību akti, tādiem viņa ģimenes locekļiem, kas dzīvo kādā citā dalībvalstī, tā, it kā viņi dzīvotu pirmajā valstī.

Savukārt, Regulas Nr.1408/71 75.panta pirmā daļa noteic, ka gadījumos, kas minēti 73. panta 1. un 3.punktā, ģimenes pabalstus nodrošina tās valsts kompetentā institūcija, kuras tiesību akti attiecas uz darba ņēmēju, un gadījumā, kas minēts 74. panta 1.punktā, tos nodrošina tās valsts kompetentā institūcija, saskaņā ar kuras tiesību aktiem bez darba palikušais darba ņēmējs saņem bezdarbnieka pabalstus. Tos nodrošina saskaņā ar noteikumiem, ko piemēro šāda institūcija, ja fiziskā vai juridiskā persona, kurai maksājami šādi pabalsti, uzturas, dzīvo vai atrodas kompetentajā valstī vai citā dalībvalstī.

No minētā izriet, ka Regula Nr.1408/71 tiek piemērota gadījumos, kad persona ir darba ņēmējs kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm un persona ir kādas dalībvalsts pilsonis. Tāpat Regula attiecas arī uz šādu darba ņēmēju ģimenes locekļiem. Persona var būt pakļauta tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem un uz viņu attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kurā persona nodarbināta, neraugoties uz to, kurā no dalībvalstīm persona dzīvo. Minētais attiecināms arī uz viņu ģimenes locekļiem, ja arī tie dzīvo citā dalībvalstī.

Kā izriet no lietas materiāliem, Latvijā par *K.P.* nav reģistrētas sociālās apdrošināšanas iemaksas *(lietas 32.lapa)* un pieteicējas dati nav arī Spānijas strādājošo vai pensionāru datu bāzē *(lietas 59.lapa).*

Līdz ar to tiesas ieskatā *K.P.* nevar atzīt par darbinieku Regulas Nr.1408/71 izpratnē, un uz viņu šīs regulas normas attiecināt nevar.

Attiecībā uz faktu, ka Spānijas kompetentās iestādes ir norādījušas, ka pieteicēja, ja to pieprasītu, varētu ģimenes pabalstu saņemt Spānijā, jāņem vērā, ka bērna tēva dzīves vieta un nodarbošanās ir Spānijā un uz viņu attiecas Regulas Nr.1408/71 nosacījumi. No minētās izriet, ka *K.P.*, neatkarīgi no valsts, kur viņa dzīvo, pabalstu Spānijā varētu saņemt kā darbinieka – *E.J.* ģimenes loceklis.

Tiesai nerodas šaubas, ka, ja ģimenes pabalstu pieprasītu Spānijā, tas arī tiktu piešķirts, un to varētu saņemt vai nu bērna tēvs vai māte. Taču, kā norāda pieteicēja, viņa ar bērna tēvu laulībā nesastāv. Spānijā pie *E.J.* ir tikai ciemojusies, nekad nav domājusi dzīvot vai strādāt Spānijā, tāpēc vēlas pabalstus saņemt Latvijā.

[10] Kā izriet no atbildētāja sniegtajiem paskaidrojumiem, fakts, ka pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijā, bet ārzemēs, tiek apšaubīts šādu iemeslu dēļ:

1) kopš 1996.gada 1.janvāra pieteicēja nav Latvijā sociāli apdrošināma persona;

2) pieteicējas bērns ir dzimis Spānijā;

3) atbilstoši bērna dzimšanas apliecībā norādītajam, pieteicējas un bērna tēva dzīvesvieta ir Spānijā, kā arī bērna piedzimšanas brīdī pieteicēja ir reģistrēta kā pašnodarbināta persona Spānijā;

4) bērna tēvs ir nodarbināts Spānijā;

5) iesniegumu atbildētājam un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei ir iesniegusi pieteicējas pilnvarotā persona nevis pieteicēja pati;

6) pieteicēja ir lūgusi tiesu viņas lietu izskatīt rakstveida procesā *(lietas 17.lapa)*.

Tiesa nepiekrīt minētajiem atbildētāja argumentiem turpmāk minētā dēļ.

Pieteicēja ir dzimusi 1984.gadā, tāpēc 12 gadu vecumā un vēlāk var arī nebūt sociāli apdrošināma persona. Arī iesniegumā VSAA ir norādīts, ka pieteicēja algotu darbu nav strādājusi *(lietas 19.lapa)*.

Lietā nav strīda, ka bērns ir dzimis Spānijā, to norāda pati pieteicēja. Attiecībā uz ierakstu bērna dzimšanas apliecībā, ka māte ir pašnodarbināta persona, tiesa piekrīt pieteicējai, ka tā ir kļūda, jo *E.J.* nav norādīts, ka viņš ir pašnodarbinātais.

Fakts, ka bērna tēvs ir nodarbināts Spānijā, pierāda to, ka viņš dzīvo šajā valstī. Taču šo faktu nevar attiecināt uz pieteicējas dzīvesvietas noteikšanu. Arī Spānijas kompetentās iestādes atbildē nekur nav minēts, ka pieteicējai būtu dzīvesvieta Spānijā *(lietas 56.-61.lapa)*.

Tiesības vērsties iestādē ar pārstāvja starpniecību paredz Administratīvā procesa likums. Izmantot šīs tiesības vai nē ir katras personas ziņā, tāpat kā tiesības lūgt, lai lietu tiesā skata rakstveida procesā.

Tādejādi tiesa atzīst, ka lietā nav pierādījumu, kas apliecinātu, ka *K.P.* pastāvīgā dzīves vieta nav Latvijā.

[11] Pēc Vienotās Migrācijas Informācijas sistēmas Iedzīvotāju un ārvalstnieku reģistra datiem tiesa konstatē, ka *K.P.* deklarētā dzīvesvieta ir */adrese/*, dzīvoklis 22, Rīgā, kopš 1996.gada 21.maija.

Ņemot vērā minēto, tiesa konstatē, ka pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā un viņai ir tiesības saņemt valsts sociālos pabalstus Latvijā. Tāpēc VSAA Lēmums ir atzīstams par nepamatotu un atceļamu.

Ievērojot to, ka tiek atcelts administratīvais akts, kas tika pieņemts, pamatojoties uz pieteicējas iesniegumu VSAA, tad saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 63.pantu, VSAA pēc likuma (*ex lege*) ir pienākums izdot administratīvo aktu, ņemot vērā spriedumā konstatētos faktus un to juridisko vērtējumu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikumu pilnībā vai daļēji apmierina, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251., 254.pantu un 289.-291.pantu, tiesa

nosprieda:

apmierināt *K.P.* pieteikumu.

Atcelt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2007.gada 29.oktobra lēmuma Nr.51-17/197/5547 no tā pieņemšanas brīža.

Uzdot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai 30 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot jaunu administratīvo aktu par valsts sociālo pabalstu piešķiršanu *K.P.*.

Uzlikt par pienākumu atbildētājai – Latvijas Republikai – atlīdzināt *K.P.* viņas samaksāto valsts nodevu Ls 10 apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no tā pieņemšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese *(paraksts)* R.Migla

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas
tiesnese _____ R.Migla
Rīgā, 2009.gada 5.jūnijā